

1. Szinyei Merse Pál festés közben Fonyódon, 1917
Fotó: Szinyei-család archívuma

82. ▶ SZINYEI MERSE PÁL (1845-1920)

Szép idő (*Derűs idő a Balatonon*), 1917

Olaj, vászon, 80x96 cm
Jelezve jobbra lent: Szinyei

Kezdő ár: 30 000 000 Ft / 96 774 EUR
Becsérték: 50 000 000 – 70 000 000 Ft
Estimated value: 161 290 – 225 806 EUR

AUKCIONÁLVA:

- ▶ BÁV 13. aukció, 126. tétel (*Baltoni kilátás* címmel)

PROVENIENCIA:

- ▶ Balassa Ferenc és Béla; Horthy Miklós lakosztálya, Budavári Palota; dr. Szakasits György; dr. Kiss Imréné

KIÁLLÍTVA:

- ▶ Új Művészcsoport I. kiállítása. Nemzeti Szalon, 1917/18. katalógus: 13. (*Szép idő* címmel)
- ▶ Balatoni Társaság, Első balatoni kiállítás. Nemzeti Szalon 1922. katalógus: 207/a (*A Balaton derűs időben* címmel, Balassa tulajdon)
- ▶ Magyar táj- és életkép kiállítás. Műcsarnok, 1927. katalógus: 340. (*Derűs idő a Balatonon* címmel, Balassa tulajdon), a katalógus reprodukciója alatt hibás cím: *A Balaton Tihannyal*)
- ▶ Szinyei Merse Pál és köre. Magyar Nemzeti Galéria, 1990. március 16. – augusztus 16. katalógus: szám nélkül (*Derűs idő a Balatonon* címmel)

REPRODUKÁLVA:

- ▶ http://galeria.index.hu/kult/2016/08/26/szaz_eve_fonyodon_festett_szinyei_merse_pal/13;
- ▶ <http://www.origo.hu/kultura/20160720-szinyei-merse-pal-lilaruhas-no-szinyei-merse-anna.html>;

2. Claude Monet: Sziklafal Pourville mellett, 1882
Rijks Múzeum, Amszterdam

3. Szinyei Merse Pál: Kilátás Fonyódról, 1917
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A FŐISKOLAI IGAZGATÓ NYARAI

A magyar plein-air festészetet megteremtő Szinyei Merse Pál korszerű törekvéseit a kortársak hosszú időn át teljesen értetlenül fogadták. Bár főműve, a millenniumi kiállításról végre múzeumba került *Majális* (1873-ban készült!) aranyérmes nyert az 1901-es müncheni nemzetközi kiállításon, az immáron 60 éves mester itthon csak 1905-ben, a Nemzeti Szalonban rendezett első gyűjteményes kiállításával arathatott végre átütő sikert. Ezután nevezték ki a hazai művészetoktatás vezetőjévé. Nyaranta felvidéki birtokán, **Jernyén festette szín pompás naturalista tájképeit, és ezt folytatta 1916-ban és 1917-ben a Balatonnál is**, amikor a háború miatt nem utazhatott haza vakációzni. **Családjával a fonyódi Velics villát bérelte ki – ott született tíz, egymástól meglehetősen különböző festői problémákat feldolgozó, ám a való látványhoz következetesen ragaszkodó tájképe.**

SZINYEI FONYÓDI FESTMÉNYEI

1916 nyarán bizonyíthatóan öt festményt festett a Balatonnál: ezeket már azon a télen kiállította az Ernst Múzeumban. Először a hatalmas víztömegekről készített tanulmányokat, valamint nagyobb méretben a *Háborgó Balatont* (lappang) – mellőzve bármiféle előtéri partformációt. Hasonlóan járt el a másfél évtizeddel korábbi tenger-képeinél is, 1901/02 telét ugyanis Dél-Itáliában, főként Capri szigetén töltötte. Az önállóságát féltve őrző művész ott sem engedte magát befolyásoltatni a korábbi itáliai veduta-festők, vagy akár kortársai képi megoldásaitól. Ugyanígy, a délszaki vidéktől színvilágában és tájkonstrukciójában olyannyira különböző hangulatú, folytonosan változó karakterű Balaton későbbi leképezésekor is autonóm módon fogott munkához. A sietősebben festett Capri-képek szintetizálóbb felfogása a balatoni festményeken lényegesen gazdagabb feldolgozással párosult. A napsugaras mediterrán kékség egyértelműbb színviszonylatai a hazai tájban egy rafináltabb, a komplementer és kontraszt színek fanyarabban ütköztetett, számos reflexszel dúsított látványfestésébe torkollottak. A *Balaton a fonyódi partról* (magántulajdon) ezen kívül Szinyei tudatos képépítkezésének késői szép példája: mesteri kézre vall, ahogyan a meredek, löszös partfal sziluettje teret hasít magának (akár Monet Dieppe-i sziklafalai).

A következő nyáron készült művekbe Szinyei már belefoglalta a nyaralójuk tágabb környezetében, a partmagaslaton csoportosuló fákat, bokrokat: a festmények a hatalmas távolságokig elkalandozó tekintet térben megtett útját is rögzítik. Mint több felvidéki tájképén, a *Kilátás Fonyódról* (MNG) átlós kompozíciójában is kiemelt szerepet szánt a dús lombzatnak. Finom, kissé sejtelmes alkonyi színharmóniáival szemben mostani képünk, **a Szép idő a verőfényes nyári delek élesebb megvilágítását és telítettebb színértékeit adja vissza a vásznon.** A képtengelytől kissé jobbra álló magányos fa és a mester kedvelt motívumai, a hófehér gomolyfelhők dominálnak a tájban, melynek termélységét ötletesen érzékelteti az alig felfedezhető aprócska vitorlás. A lüktető ecsetvonásokkal felvitt sárgás-zöld gyepek és a levegő-járta, szaggatott lombárnyék élettélivé, könnyeddé varázsolja a sok festőnél oly unalmasra sikeredett előtéri földfelszínt. Mindez a konkrét látvány beható tanulmányán alapuló sok évtizedes festői tapasztalat szuverén alkalmazásának jele.

Hoffmann Edithnek, épp a balatoni Szinyei képek vonatkozásában félrevezető 1943-as oeuvre-katalógusa és a különböző címadások miatt is, e mű mögött hosszú ideig két különböző alkotást sejtettünk. **Csak a közelmúltban sikerült tisztázni, hogy a *Derűs idő a Balatonon* azonos a *Budavári Palotát a háború előtt díszítő Szép idővel* – ezt igazolja a vakrámán olvasható leltári szám is, amely azonos a Palotában 1948-ban felvett jegyzék számával.**

Szinyei Merse Anna

4. Szinyei Merse Pál festés közben Fonyódon, 1917
Fotó: Szinyei-család archívuma

